

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni računi: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto VI. - Štev. 36

Trst - Gorica 5. septembra 1952

Izhaja vsak petek

Plebiscit

V zadnjem času se je v kampa-nji okrog tržaškega vprašanja spet pojavilo vprašanje plebiscita.

Uradno ga je pogrela Socialistična stranka Julijske Benečije, ki že par let preleplja od časa do časa tržaške ulice z zadevnimi pozivi.

Za to svojo idejo skuša zdaj pridobiti podporo raznih socialističnih strank v Evropi. Zanimivo je da je tudi Saragat izjavil, da bi to bila najdemokratskejša oblika rešitve tržaškega gordijskega vozla.

Po spoznanju, da ne more računati na tako zahodno podporo, ki bi brez nadaljnega omogočila uredniške marčne izjave, pa se je tej ideji približala tudi italijanska vlada politika. Šli so tako daleč, da potkajajo podobne misli tudi britanskemu znanjemu ministru Edmu, čeprav jih ta osebno ni ne iznesel, ne potrdil.

Nameni, ki jih s tem zasleduje italijanska iredentistična propaganda, so jasni. Preslepti tujeja, neodbešenega in nerazgledanega človeka, ki vidi v plebiscitu vedno nekaj demokratičnega in na ta način v ugodnem trenutku ter po ugodnimi okolnostmi dobiti formalni demokratični benestarec za realizacijo svojih težanj. Po italijanski zamisli bi namreč ta plebiscit moral biti takoj in na njem bi morala biti dana Tržačanom sama dvojna izbira: Jugoslavija ali Italija. Prav nič niso se izpregovorili o tem, kdo naj bi vse imel glasovalno pravico, toda verjetno ne bomo zgrešili, če rečemo, da želijo, da bi se glasovanje izvedlo kar po obstoječih volilnih imenikih, ki so polni tujerodnih priseljencev, ki nimajo z našim mestom nič skupnega, medtem ko v njih ni prostora za prave Tržačane.

Toda že pri površni presoji postaja ta zamisel sumljiva in odkriže se nam njeno pravo lice. Dve sta osnovni potozi, ki jasno kažeta zgolj formalno demokratičnost tega predloga.

Prvič: plebiscit naj bi se vršil takoj. Zakaj strah pred morebitnim odlaganjem? Kdor ve, kaj je Italija v preteklih treh desetletjih in tudi v kratkem pojojnem času tu napravila in dosegla, temu je jasno, da želi imeti glasovanje zdaj, dokler so še v polni veljavi vsi sodovi njene italijanizacije tega ozemlja in je na tleh še vse tisto, kar je italijanski iredentizem uničil. Predume slovenska in hrvaška manjšina.

Plebiscit mora biti zdaj, dokler je ozračje še zastropano, in za to skoraj tepo steno glasni in aktivni. Bili mora pravo in se steno vsi postavljeni in javni zavezi, da prepričano, mogoče novega smisla in da o Tržačan, ne gleda na narodnost, tano zvezi v popolni slogi, ko bi le ne bilo večnega podpomočanja z druge strani meje. Pristaša neodvisnosti našega ozemlja, ki ni pomen mahinacij in sovražnega vzdušja stano naravnost — kar so pokazale tudi zadnje volitve — so tudi nevarnost, ki jih silijo naglici. Italijani dobro vedo, da je danes še čas, jutri in kasneje pa ga ne bo nikdar več. Zato silijo in izsiljujejo.

Toda na drugi strani je prav tako razumljivo, da prizadeti nikakor ne moremo pristati na plebiscitarno odlaganje pod obstoječimi neugodnimi pogoji.

Druga lastnost, ki je značilna za italijanski predlog in nam tudi odkriva njegovo pravo naravo, je zahteva, da bi smelo prebivalstvo pri plebiscitu izbirati samo med dvema možnostima: ali hoče pod Italijo ali pod Jugoslavijo. Račun je kaj enostaven: Jugoslavija je danes komunistična država, razpoloženje njene lastnega prebivalstva in številni pobezi kažejo, kako malo je obstoječa oblast priljubljena. Če več iz Jugoslavije celo Srbi, Hrvati in Slovenci, potem torej italijanski iredentisti upajo, da ne bo niti enega pravega ali napol Italijana, ki bi si na plebiscitu izbral tujerodno komunistično diktatorstvo za svojo bodočo domovino. Poleg krajevnega stanja, ki je rezultat tridesetletnega potujčevanja in zapostavljanja, žele torej avtorji predloga o plebiscitu izkoristiti v prilog svoje teze tudi prehodne notranje-politične težave, v katerih se danes zvišajo jugoslovanski narodi.

Pa naj še kdo reče, da ne stoni demokratske predlagane plebiscitarne rešitve, ki se tako krčevito oklepa trenutnih okoliščin, na kaj trhlji nogah! Če bi bili italijanski iredentisti tako sigurni v voljo in odločnost tukajšnjega prebivalstva, kakor govore, potem ne bi obdružili tega tako velikega stra-

POD ZAVEZNIŠKO VOJAŠKO UPRAVO NASILJE NA POHODU

Zločinski napad na slovenske srednje šole v Trstu

Spričo milih obsoda zavezniškega sodišča v Trstu, ki naravnost vzpodbujajo westernsko naidaneno iredentistično mladino k smotrnemu kopicenju najraznovrstnejšega orožja, si nismo mogli nič pametnega pričakovati.

Vsako leto, ob istem času, je ves tukajšnji iredentistični tisk zagnal silen vik in krik proti slovenskemu šolstvu. To je bil običajni jesenski propagandni manever, s katerim so brezvestni voditelji tržaškega italijanskega iredentizma skušali odvračati slovenske starše od vpisovanja otrok v slovenske osnovne, strokovne in srednje šole. Uspeh take vsakoletne jesenske ofenzive proti našemu šolstvu je bil vselej dokaj klavrn. Odtegnili so od naših šol kvečjemu nekaj nezavednih ali pa od njih popolnoma gospodarsko odvisnih staršev. Trdili bi, da je taka gonja proti slovenskemu šolstvu naše obrambne vrste celo strnila!

Letošnji uvod v jesensko gonjo proti našim šolam pa je bil zares svojski!

Zaman smo pričakovali že nekaj tednov začetek časopisne gonje in smo se radovedno spraševali, čemu moramo pripisati razlog take neobičajne zakasnitve. Res je, da so bili iredentistični kolovodje zapleteni v resne spore v tekmi z rimskimi birokrati za stolčke pri Zavezniški vojaški upravi v Trstu. Kljub temu pa pri svojih političnih preprih in prerivanjih niso pozabili na trn, ki jih skeli v peti, to je na slovenske šole.

Slučaj je nanesel, morda pa je bilo tudi to preračunano, da je začetek, toplot zločinski začetek boje proti naši udeči se mladini, sovpadel z začetkom izvajanja londonskih sklepov o Trstu in s presodno Zavezniške vojaške uprave.

Na eni strani nastop italijanskih funkcionarjev, na drugi pa poskus poživja stavbe naših srednjih šol. Oboje sredi čudnega vzdušja kazenskih razprav proti hraniteljem in zbirateljem orožja ter provokatorskim atentatorjem na opensko Otročje vas.

Dne 1. septembra zvečer so neznanci podtaknili z bencinom namočeno zvitno krpo pred vhodna vrata v prostore naših srednjih šol v ulici Lazzaretto Vecchio in jo zažgali. Pred tem so tudi polili z bencinom sama vrata in prostor pred njimi.

To je v kratkih besedah opisahu, kakršnega nam kažejo njihovi predlogi.

In še nekaj: kdor koli govori o plebiscitu, omenja vedno samo priključitev k Jugoslaviji ali Italiji. Za pristaše ohranitve Svobodnega tržaškega ozemlja, in teh je — kakor nam kažejo celo pod nepovojnimi okoliščini izvršene volitve — skoro polovica, v resnici pa veliko več, je to kakor za objejenca, ki bi mu ponudili, da naj izbira med obesenjem ali ustrelitvijo. Lepa reč! Tržačani pa žele živeti! Kje je torej izbira za tisto tretjo, kompromisno rešitev, za ohranitev samostojnosti tega ozemlja?

Mislimo, da ima izpričana polovica prebivalstva predmetnega ozemlja, za katerega se obe sosedji pripravata, pač pravico, da izreče svojo željo in glasuje za zamisel, ki je njegova, ne pa njegovih sosed. Brez te možnosti tretje izbire je nemogoče govoriti o plebiscitu, ne zdaj, ne kdaj koli v bodoče.

Na to pa farizejski zagovorniki demokratskega plebiscitaa nikdar ne bodo pristali, ker vedo, kakšen bi bil odgovor, ki bi ga dal plebiscit. Če so bili že dosedajni volilni izidi za italijanske iredentiste tako dvomljivi, kakšen naj bi bil šele izid glasovanja, ki bi se vršil takrat, ko bi bile izvršene in ostojče krivice vsaj deloma popravljene in ko bi vse to, kar sta našim in njegovim miselnim naslednikom potepali, spet postalo sposobno za tvorno in koristno življenje?

Ker vemo torej tako mi kakor oni, kakšen bi bil v normalnih in ustajenih okoliščinah odgovor tukajšnjega prebivalstva, zato je bolje, da s plebiscitom sploh ne šušmarimo, kajti to, kar socialisti v zvezi z iredentisti predlagajo in zahtevajo, je tako krivično in tako enostransko, da tega nihče ne more sprejeti. Upamo tudi, da bodo v svetovni javnosti zaman iskali nekoga, ki bi jim šel na litanice.

Zločinskega dogodka. Dodati moramo, da so prostori vseh naših srednjih šol stisnjeni v drugem nadstropju stanovanjske stavbe, zaradi česar bi požar, ko bi ga gasilci pravočasno ne pogasili, mogel povzročiti — poleg ostalega — tudi velike človeške žrtve in znatno gmotno škodo.

To dejanje je za las podobno fašističnemu početu na Tržaškem po prvi svetovni vojni in se smiselno vključuje v okvir najrazličnejših atentatov, ki jih po drugi svetovni vojni spet podobni nestrpnosti, toplot z demokratsko, socialdemokratsko ali celo kominformistično kyinko, uprizarjajo proti slovenskemu tržaškemu življu.

Tedaj so z Giunto začeli požigati slovenska prosvetna in kulturna središča, knjižnice gledališča, telnavnice in druga shajališča.

Danes počenja isto. Spravili so se celo na našo vrhunsko prosvetno ustanovo, na našo šolo!

Tržaški Slovenci smo zaskrbljeni zaradi takega zločinskega razvoja iredentistične boje proti našemu življu.

Zaupna oblastva, ki v imenu Združenih narodov upravljajo naše ozemlje, našega položaja ne vidičjo ali pa nečejo videti.

Pa pravijo, da smo deležni demokratskega političnega reda...

Ni po našem mnenju demokracija le to, da smemo prosto in na ves glas protestirati proti nezasišanim krivicam, ki se nam godijo; da mremo sestavljati in odpošljati na vse strani protestne spomenice zaradi našega položaja; da lahko svobodno ugotavljamo plemensko diskriminacijo, ki smo je pod za-

upno upravo Varnostnega sveta Združenih narodov se vedno deležni sedem let po zlomu nacifašizma v Evropi; da se sestajamo na kulturnih in družabnih prireditvah v dokaj pičlo odmerjenih prostorih, v katere vstop Slovincem zaenkrat še ni prepovedan; da lahko z največjo težavo vzdržujemo slovenske prosvetne in šolske ustanove, kljub vsestranskim oviram za njihov pravilni razvoj.

Demokracija ne sme končati samo pri ugovotivih, da uživamo svobodo vesti, vere, govora, tiska in zborovanj!

Demokracija je po našem nekaj se mnogo bolj vzvišenege: gre za način življenja, ki nas v politični borbi postavlja proti totalitarnemu in materialističnemu pojmovanju načina življenja. Gre za svobodo življenja, zasebnega in javnega, v kateri mora posameznik in z njim ves narod, stremeti po vseh pridobitvah sodobne omike. Gre za svobodo v političnem, upravnem, gospodarskem in prosvetnem življenju. Gre kratka za demokracijo, ki je najvišja pridobitev vsega zahodnega sveta.

Te demokracije pri nas na Tržaškem ni! Z londonskim sporazumom „ki Slovence izrecno izključuje od udeležbe pri javnem življenju, so jo zaenkrat pokopali...

Zato ni nič čudnega, če prav na Tržaškem šovinizem spet drzno dviga glavo in se spet — kot nekoč po prvi svetovni vojni — začne proslavljati s podvig, uperjenimi proti nezasičenemu slovenskemu življu, kot je vprav najnovejši poskus požiga stavbe slovenskih srednjih šol v Trstu.

PODRTA OBTOŽNICA v zadevi „Villaggio del Fanciullo“

Tik pred volitvami so zagnali tržaški iredentistični časopisi med občinstvo bombo, ki naj bi razkrinjala tržaške Slovence kot teroriste, ki bi bajte hoteli z dinamičtom pogonati v zrak »Villaggio del Fanciullo na Opčinah.

Vsa vest je imela protislovenski propagandni značaj, ki naj bi udarila na slovenski narod pečet šovinizma, narodne nestrpnosti in atentatorstva.

Toda bomba bi se razpočila v rokah samih italijanskih šovinistov in njihovih podpornikov, če ne bi bil predsednik senata, pred katerim je bil ta proces, preprečil obrambo obtožencev, spraviti na dan resnico o ozadju in izvoru namišljenega »atentata«. In gospodu državnemu pravdniku Grubisiju povemo, da je bil v veliki zmoti, ko je vzel za golo resnico izjavo Pavla Ferluge, da bi bili vsi openski Slovenci tak atentat odobraval. Gospod državni pravdnik, četudi je kršne Istre sin, kakor kaže njegov prejšnji priimek Grubisich, premalo pozna Slovence, njihovo resnost, treznost in čut odgovornosti.

Leta 1919, 1920, 1921, 1922 so Italijani nezakonavno zažigali slovenske kulturne in narodne domove, pobijali naše ljudi in uničevali slovensko lastnino. Toda Slovenci niso posegli po terorističnih sredstvih za samoobrambo, dokler so upali in pričakovali, da dobe od zakonov in sodišč zaščito. Sele, ko so se prepričali, da za Slovence pod tedanjo Italijo ni bilo pravice in nepristranske justice, so seglili, po več letih trpljenja, po samoobrambi proti terorju, smrti in nasilju. In vsi atentati, kar so jih na tem ozemlju proti fašistični Italiji izvršili, so bili le odpora na laški pritisk, so bili slobodni in izginotju obsojenega naroda, za njegovo samoobrambo in obstoj.

Za kar se je dogajalo v Julijski krajini po koncu vojne l. 1945, tega ni kriv slovenski narod in za to ne odgovarja.

Slovenci ne poznamo šovinizma; to je proti našemu narodnemu značaju. Če je trinajstletni težko bolni deček Pavel Ferluga, pod vplivom svoje bolezni in pubertetne krize sanjal, da bi ustanovil neko politično »narodno - socialistično stranko, ali more tako eksaltirano zamisel vzeti resno — resen glo-

vek? In v to je verjela tržaška policija?

S tem so hoteli dati mislim in načrtom tega fantiče dalekošezen pomen; so hoteli videti v njem nekakega glasnika slovenskih stremiljenj. Niso pa pomislili, da je šlo za načrte, izišle — duševno še nerazvitih možgan težko bolnega dečka. Taki so, tako površni, nekritični in malenkostni so naši nasprotniki, ko gre za to, da se meče kamen in blato na ves slovenski narod na Tržaškem.

Silvano Mantovani, sin slovenske matere in laškega očeta z Opčin, je bil v »Villaggio del Fanciullo«. Ravnatelj tega »Villaggiata«, don Shirza, je tega fanta opisal na razpravi v najlepših barvah, kot dobrega, značajnega in vdanege fanta, ki je zelo rad bival v omenem »Villaggiu«.

Ce je bil Mantovani tak, kako in zakaj je prišel iskat pomočnikov, da bi mu pomagali vreči v zrak »Villaggio«, ki ga je tako ljubil? — Na razpravi so govorili le še o »tiskarskih strojlih«. — In Pavel Ferluga je izrecno izpovedal, da ga je Mantovani izgovarjal in prosil, naj mu pomaga in naj mu preskrbi dinamit.

Prav ta Mantovani, ko je policija »odkriala« načrt, je bil od ravnatelja »Villaggiata« poslan v bolnišnico. Policija ni z njim, ki je bil glavni krivec in organizator »atentata«, sestavila niti zapisnika; nek policist ga je »intervjuval«. Nato je nek duhovnik Mantovanija odpeljal iz tržaške bolnišnice v Italijo, v neko drugo bolnišnico, in od tam spet naprej. Zaradi tega smatrajo, da je Mantovanijevo bivališče neznan, tako da ni prišel na razpravo in da ni mogel govoriti.

Iz tega sledi z železno logiko, da je pri vsej tej aferi Mantovani, kakor je pravilno naglasil zagovornik mladega Ferluge, igral vlogo »agenta-provokaterja«, ki je zvalil v svoje mreže nalvnege Pavla Ferluga.

Zakaj je hotel Mantovani najti žrtev prav med Slovenci in insecerirati »atentata«? Kdo mu je dal za to pobudo? Kje je Mantovani? Kdo hoče in kdo ima interes na tem, da ostane enajdljiv in da molči? Zagovornik, dr. Branko Agneletto, je hotel s primernimi vprašanji na priče posvetiti v to temo, ki jo ni niti policija niti preiskava državnega pravnštva raz-

BAZOVICA

Te dni obhajamo žalostno obletnico ustrelitve štirih naših najboljših sinov.

Pred dvaindvajsetimi leti je zavednim Bazovcem za hip zastalo srce, ko so fašistične puške opravljale svoje delo in je mlada kri loškropila kraška tla. Dvaindvajset let je še preteklo od žalostnega jutra, toda vse to ni tako daleč, da bi mogli pozabiti, kar je bilo s krvjo napisano. Še enkrat je bila mladina ona, ki je prva dala duška tištemu odporu, ki se je moral roditi v narodu, ogoščufanem, ponizanem in tlačnem do skrajnosti. V mladih srcih je zavrela kri naših dedov, ki so se žilavo branili na svoji zemlji, ki so hrabro kljubovali vsem krivicam mogočnih potujčevalcev, in pokazali da zna tudi mali narod silno odgovoriti s silo.

Ta svetli plamen odpora je storil, da je fašistična drhal pobesnela in kronala svoje prejšnje zločine z usmrtilivju štirih junakov. Vsak Slovenec je s strašno boljo v srcu gledal, kako so Italijani uničevali vse, kar je bilo slovenskega in slovenskega, kako so drug za drugim izginjali vsi naši zavodi, ustanove, kako so gorele stavbe, ki so bile pomos primorskih Slovincem in trn v peti italijanskim zatiralcem. Videli pa so, da jim to še ni dovolj koristilo, ker bi morali ubiti idejo, narodno zavest. Dvatisočletna kultura je puštila nad nami sledove, ki se jih ne da izbrisati niti pozabiti.

Posebno v tem trenutku, ko skušajo novi fašisti pod raznimi krinkami spet uničiti vse, kar je slovenskega, gre naša misel bazovčkim junakom in vsem tisočtem mladih ljudi, ki so umrli za svoj narod, za njegovo boljšo bodo-

nost, da bomo lahko svobodni in enakopraven narod.

Toda na žalost ni krvava tragedija ostala le spomin. Znova in znova je bil naš mali narod postavljen na Golgota, da prestane svojo dolgoletno preizkušnjo in da če treba tudi s krvjo, dokaže, da smo ljudstvo, vredno imena naroda.

Krvniki, ki so usmrtili štiri zavedne fantje, še vedno nadaljujejo svoje morilno delo. Zdaj si sicer ne upajo fizično, zato pa nadaljujejo svoje delo v raznarodovalnem smislu. Slovenski narod si mora zato prav ob obletnici pečinate žrtve svojih najboljših sinov znova pridobiti sil za nadaljno borbo, da bo še bolj odločno branil svoje svete narodnostne pravice.

Naj vedo vsi oni, ki so nas kdaj koli poskušali tlačiti in zaslužjevati, da ima slovenski narod za seboj težka stoletja odpora in boje za obstoj. Ni se lahko zoperstavil takemu, čeprav maloštevilnemu ljudstvu. Slovenske matere so žrtvovale spoje otroke, žene so se odrekle možem, bičana slovenska zemlja je krvavela iz nešteti ran in vse te žrtve so bile prestane za narod.

Junaška dejanja in slavni vzgledi žrtve so za nami. V bodoče se bomo morali še večkrat ozreti na bazovški spomenik in od tam sprejeti v duše moči za narodni boj in pridobiti novega navdušenja.

Bidovec, Marušič, Mišoš, Valenčič! Te dni bodo počastili Vaš spomin vsi Slovenci po svetu, ker naš narod ne more pozabiti tistih, ki so v največjih trenutkih njegovega obstoja, ko se je šlo za biti ali ne biti, pokazali, da ga nihče ne more uničiti.

Mnogo bo te dni govorov, komemoracij in marsikaj se bo napisalo v spomin bazovčkim žrtvam. Najvrednejša počustitev in najtrajnejši spomenik padlim fantom pa bo nadaljevanje njihovega dela, da ostane slovenska zavest med nami živa, pred nami pa vedno njihovi svetli cilji.

Preosnova ZVU

O preosnovi ZVU, ki je bila na podlagi londonskih sklepov izvedena 1. septembra, bomo obširneje poročali v prihodnji številki, v kateri bomo ponovno zavzeli svoje stališče do te grobe kršitve mirovne pogodbe, tržaškega statuta in sploh demokratičnih načel.

Pribiti moramo še enkrat, da ni v preosnovani ZVU niti enega Slovence!

Londonski sporazum, ki so ga sklenile Velika Britanija in Združene države z Italijo glede uprave našega ozemlja, je Slovence izrecno izločil iz soudeležbe pri upravi zemlje, na kateri živijo že preko tisoč tri sto let kot avtohtono ljudstvo.

Od enaindvajsetih novih italijanskih funkcionarjev pa sta le dva Tržačana!

Ali je to demokracija? Kako bodo ti novi funkcionarji mogli nastopati v obrambo tržaških koristi?

Tako se je demokracija še enkrat poigrala z nami...

Jesenska ljudska veselica SDZ

SDZ priredi tudi letos svojo tradicionalno jesensko ljudsko veselico, dne 21. septembra 1952, na Opčinah, v popoldanskih urah. Kraj in čas bomo sporočili naknadno. Letošnja manifestacija SDZ sovpada v čas najusodnejših odločitev vprašanja našega obstoja.

Ob tej priliki bomo vsi Slovenci tega ozemlja najenergичnejše protestirali proti:

- 1) Vsakršnemu razkosanju STO-ja,
- 2) Kakršni koli priključitvi h kateri koli tuji državni skupnosti,
- 3) Solastništvu kakršne koli oblike,
- 4) Kakršnemu koli plebiscitu,
- 5) Vsakemu obnavljanju fašističnih metod požiganja in uničevanja naših kulturnih, gospodarskih in političnih ustanov,
- 6) Slehernemu zapostavljanju in diskriminaciji našega življa na Tržaškem.

Zahtevali pa bomo popolno uveljavljenje Svobodnega tržaškega ozemlja in brezkompromisno spoštovanje mirovne pogodbe z Italijo, kar edino odgovarja življenjskim potrebam STO-ja in potrebam njegovega širokega zaledja.

Z množično prisotnostjo vseh Slovincem tukajšnjega ozemlja, ki so z nami v teh življenjskih vprašanjih istih misli neglede na politično prepričanje, bomo pred vsem svetom prav v teh dneh izpričali svojo naravno in pravično zahtevo, da politični odločevalci predvsem upoštevajo voljo avtohtonih Slovincem na tem ozemlju.

V E S T I z G O R I Š K E G A

Iskrene želje rdečega petelina

Glavni petelin iz kurnika tako imenovane Demokratične fronte Slovencev v Italiji je zapel na ves glas v Soči, števil. 264 od 30. avgusta, in sicer pesem o potrebi njegove fronte po enotnem nastopu vseh Slovencev v Italiji.

Bližaje se namreč volitve v goriski občinski svet in vse kaže, da bodo najkasneje v prvi polovici decembra. Zato je »tovariša« V. Nanuta nekoliko zaskrbelo, ker bo pač treba voliti po zahodnem demokratičnem sistemu in ne po načinu rdečih progresivne demokratičnej, kjer si ljudstvo ne sme postavljati prosto svojih kandidatnih list in prosto ter tajno voliti tisto listo, ki uživa njegovo zaupanje! V Nanutovi rdeči progresivni »demokratični« živi in uživa ena sama resnica: Komunistična partija! Zato je povsem razumljivo, da zahteva »tovariša« Nanut od svojih gorških političnih nasprotnikov »običaj«, da se vedejo lojalno proti drugemu, to je proti njegovi rdeči fronti, ki bi jih kljub njihovi »gonji« proti matični domovini kaj rada zvebala v skupni volilni nastop in jih tako speljala na led.

Odlučitev na vabilo »tovariša« V. Nanuta prepričamo seveda vodstvu Slovenske demokratične zveze na Goriškem, v ostalem pa odgovarjamo, kakor nam veleata časnikarska dolžnost in slovenska čast.

Najprej pozivamo »tovariša« Nanuta, naj gre učiti »običaje« lojalnega vedenja svoje komunistične somišljenike v matično domovino ter jih pozove k potrebi po uvedbi enakopravnosti vseh Jugoslovancev, potem bomo lahko začeli verjeti, da nosi tudi on nekaj čuta in poljuma o lojalnem vedenju v sebi. Prigrigari, ki se ne vedejo po nauku, ki ga drugim dajejo, ne peljejo v nebena in ne uživajo zaupanja zavednega in svobodnoželjnega slovenskega ljudstva!

Vrnite nam barbarsko ugrabljenega Ursiča, »tovariša« Nanut, vrnite nam krivično zaprete in mučene brate in sestre! Vrnite nam deset in deset tisočev krivično in zahrbitno umorjenih bratov in sestere! Potem bomo začeli verjeti v začetek vsakega lojalnega vedenja, ki ga upravičeno moramo mi pričakovati od vas, ki ga doslej niste pokazali, ne pa vi od nas, ki zahtevamo, da se iztrebijo iz tal matične domovine vsi zatiralci ter zasluževalci naših bratov in sestere, iz naše srede pa vsi zagovorniki takih rdečih samodrčev. Naša borba za enakopravnost Slovencev v Italiji in na Svobodnem tržaškem ozemlju je borba po demokratičnih načelih za to, da dvignemo naš narod na stopnjo uživanja vseh pravic, ki mu pritičujejo po vseh božjih in človeških zakonih, potem ko je vaša rdeča diplomacija zapravila Gorico, Slovensko Benečijo in Trst! Našemu narodu, ki zahteva enakopravnost, ker je tudi enakopraven zaradi svojih zmožnosti in zaslug!

Nasla borba za zahtevo po osvoboditvi vseh Jugoslovancev izpod rdečega jarma je odjek na bolesten klic zatiranih in mučenih bratov! Ta naša borba je še bolj plemenita in značajna, ker je v pomoč nesrečnim, ki ječijo v okovih. V tem našem zaletu, ki je hkrati tudi izraz goreče ljubezni do naših jugoslovanskih bratov, ne presegamo meje dostojnosti in lojalnosti, ker se ne poslužujemo niti ugrabitve niti klevet in vohunov, kot to delajo komunisti v matični domovini in tudi na teh tleh, »tovariša« Nanut!

Radio Koper gre za Vami in opirajoč se na vaš članek nas zmerja pač po vašem skupnem rdečem slovarju, po vašem lojalnem vedenju in po vaši komunistični omiki, ker veličine resnične človeške omike niti ne pojmuje, niti je ne zmorete. Tako majhni ste! Komunistem se povsod na svetu proslavlja samo po svojih grozinih zločinih! Mi pa gremo naprej čistih rok in s skromnimi sredstvi, ki nam jih naša javnost prostovoljno sudi.

Ko smo objavili naš članek v Demokraciji od 15. avgusta, nismo niti od daleč imeli namena odpreti volilni boj. Vi, »tovariša« Nanut, pa ste iz našega članka razbrali le to, kar vas trenutno najbolj skrbi: bližnje volitve! In ste še enkrat izlili na Slovensko demokratično zvezo lodrice gnojnice z namenom, da izpustite v vašem odgovoru vse, kar je Demokracija napisala o »gonji« proti matični domovini, ki nam jo je Primorski dnevnik od 7. avgusta očital, in o naši borbi proti tamkajšnjemu vladajočemu komunističnemu režimu!

V tem tlači Vaše nelojalno vedenje, »tovariša« Nanut, ki ga sku-

šate s spretnimi umazanimi besedami naprtiti Vašim nasprotnikom!

Sicer pa zakaj se ponizujete z iskanjem skupnega nastopa na volitvah, če so »prenapeti« petelini iz vrst SDZ, kot Vi imenujete nekatero od SDZ, takega nelojalnega vedenja in take hudobije, da jih Titova policija ugrablja ponoči, kot je ugrabila Andreja Ursiča in druge?

Skrb zaradi volitev je pri vas gotovo velika, če potrebujete pomoč takih »prenapetih« petelinov iz vrst SDZ, in to glede na Vaš članek.

V kolikor nam je znano, nima vodstvo SDZ na Goriškem prav nobenih skrbi zaradi bližnjih volitev, kljub krivičnemu volilnemu zakonu. Sicer pa prepričamo njeemu vsako odlučitev o tej zadevi!

Kar se tiče svetovalca »tovariša« Pavlina od DFS in našega g. Bratuza, poudarjamo razliko med obema, ki smo jo začetali v Demokraciji od 15. avgusta. »Tovariša« Pavlina nismo v Demokraciji od 15. avgusta »nesramno« blatila, kot trdite. To »nesramno« blatjenje nam podtikate namenoma ali pa slovenske ne razumete! Povedali smo čisto resnico, kakršna izhaja iz občinskih sej in iz njegovih nastopov. Priznanja o nastopi g. Bratuza, ki ste jih skozli mesece objavljali v Soči in v Primorskem dnevniku, smo pošteno omenili v Demokraciji od 15. avgusta le kot dokaz, da niso bili njegovi nastopi le navadno »frazazjenje«, kot jih je rdeči pisin imenoval v Primorskem dnevniku od 7. avgusta. V Soči od 30. avgusta si »iskreno« želimo, da bi bil g. Bratuž ponovno izvoljen! Ali hočete s tem popraviti žalitev o njegovem »frazazjenju«, ki jo je iznesel Primorski dnevnik od 7. avgusta? ...

Odgovor damo mi, »tovariša« Nanut, in je sledeči: Vi in Vaša Fronta prav dobro poznate zmožnosti g. Bratuza, ki gleda vedno resnično v obraz in ne prizanesa nobenemu, ko gre za pravice in potrebe našega ljudstva. Zato ga na vse načine vabite k sebi, ker vam je njegovo »frazazjenje« zelo priljubljeno in bi se z njim radi okoristili!

Primorski dnevnik od 7. avgusta nam je tudi očital, da smo krivi-

lno krivično naprtiti našo borbo za enakopravnost Slovencev v Italiji in na Svobodnem tržaškem ozemlju je borba po demokratičnih načelih za to, da dvignemo naš narod na stopnjo uživanja vseh pravic, ki mu pritičujejo po vseh božjih in človeških zakonih, potem ko je vaša rdeča diplomacija zapravila Gorico, Slovensko Benečijo in Trst!

ŠE EN GLAS IZ KOLONIJE v Fiera di Primiero

Po članku, ki ga je Demokracija objavila pretekli teden, smo prebrali še te vesti o načinu preganjanja in raznarodovanja naših otrok. V koloniji je tudi neka sestra redovnica, ki prav tako prepoveduje našim otrokom, da govorijo slovenski. Tudi s starši otrok je ta sestra govorila samo italijanski. Učiteljica pa naše uboge otroke naravnost muči. Tako so nam povedali, da ne dovolji na stranišče otrokom, ki za to potrebo ne znajo prositi v italijanščini. V navzočnosti voditeljev kolonije pa italijanski otroci zmerjajo naše s »itinski« in »ščavi«, ne da bi voditelji kaj takega prepovedali.

Nekateri še nepotrjeni glasovi pa nam trdijo, da so tako duhovnik kakor tudi učiteljica in omenjena sestra Slovinci iz Gorice. Le njihovih imen nam ne znajo še navesti. Nekateri pravijo, da so v duhovniku spoznali tistega, ki je nekaj časa hodil maševat v Staudrez.

Kdor bi vedel za ime teh »vzornih« raznarodovalcev naših otrok in vnetih sovražnikov našega jezika, prosimo, da nam ga vljudno sporočijo!

Takega načina vzgajanja naših ubogih otrok ne smemo dovoliti za nobeno ceno! Krivce pa moramo na vsak način prestaviti javnosti, ker gre za kršitev tudi krščanskih načel vzgajanja in spoštovanja mladoletnih, proti katerim se nastopa z nedopustnim nasiljem!

Radovedni smo, kaj reče goriška nadškofijska kurija k temu odkritju, saj se kolonija v Fiera di Primiero vodi menda pod njenim pokroviteljstvom!

Ne pretiravamo, če rečemo, da predstavlja tako postopanje z našimi otroki pravo škandalozno nasilje, ki je toliko bolj vredno obsodbe, ker ga izvajajo v imenu Kristusove ljubezni, toda ne po Kristusovi prošnji: »Pustite malčke, naj pridejo k meni!«

V Gračevo naše otroke pretrepajo. Našim otrokom v morskii koloniji v Gračevo se ne godi bolje kot onim v Fiera di Primiero. Tu-

ukinitve vaše počitniške kolonije v Ukvan, in v Demokraciji od 15. avgusta smo rdečemu pisnu dali pošten odgovor, na katerega Vi niste v svojem članku v Soči reagirali. Ali priznavate, da nas je Primorski dnevnik s tem žalil in se do nas »vedel nelojalno«? Kolonijo so vam spet odprli.

V ta namen je g. Bratuž pripravil Pavlina, da je nastopil v občinskem svetu in ga nato krepko podprl. Demokracija pa je lojalno objavila protest proti krivičnemu ravnanju oblasti.

O »skandalu« v Nabržini nimamo kaj več pristaviti k jasnim poročilom, ki jih je Demokracija že prinesla. Dodajamo le še sledeče: vse kaže, da vas izgubljena bitka v Nabržini, do katere vas je privelo vaše »lojalno« vedenje do SDZ, zelo boli!

Vpišite svoje otroke v slovenske šole!

Z novim šolskim letom vpišite vsi Slovenci svoje otroke v slovenske šole, ki so enakopravne italijanskim in vam nudijo priliko, da se otroci nauče obeh jezikov: slovenskega in italijanskega.

V italijanskih šolah slovensčine ne poučujejo!

Ne omahujte in ne pustite se pregovoriti od laških sovostov in od neznačajnih odpadnikov od našega rodu. Ti so izdali svoj rod; izdali bodo tudi vas!

Slovenski optanti, ki vam ni še mogoče vrniti vaših otrok v slovenske šole, iz katerih jih je »demokratična« demokratična Italija krivično izgnala, dajte svoje otroke v slovenske šole v Trst, vsaj tisti, ki vam gospodarske zmožnosti ne delajo preglavici!

Tisti, ki pošiljate svoje slovenske otroke v »Notre Dames«, pošiljate svoje otroke v raznarodovalnico. Vse vaše slovenske otroke privedite v Trst pred slovenskim kupcem vas ne opravičuje in vas ne bo nikoli opravičil!

Kri ni voda in pošljite svoje otro-

Izpitni in vpisovanje na slovenskih srednjih šolah

Po določilu prosvetnega ministrstva se izpitni (sprejemni, vstopni, popravni) v jesenskem roku pričnejo na vseh štirih slovenskih srednjih šolah v Gorici 15. septembra ob 8.30 zj. in se bodo vršili v vrstnem redu, ki je objavljen na razglasni deski vsake šole.

Mature se pričnejo 29. septembra.

Vpisovanje za novo šolsko leto 1952-53 se prične 1. septembra in se zaključuje 25. septembra; le za dijake, ki bodo polagali izpite v jesenskem roku, se zaključuje 30. septembra.

Vse podrobnosti glede vpisovanja so razvidne z razglasne deske na šolah.

Tajništva so za morebitna pojašnjenja odprta vsak dan od 9. do 12. ure.

Vpišite svoje otroke v slovenske šole!

Z novim šolskim letom vpišite vsi Slovenci svoje otroke v slovenske šole, ki so enakopravne italijanskim in vam nudijo priliko, da se otroci nauče obeh jezikov: slovenskega in italijanskega.

V italijanskih šolah slovensčine ne poučujejo!

Ne omahujte in ne pustite se pregovoriti od laških sovostov in od neznačajnih odpadnikov od našega rodu. Ti so izdali svoj rod; izdali bodo tudi vas!

Slovenski optanti, ki vam ni še mogoče vrniti vaših otrok v slovenske šole, iz katerih jih je »demokratična« demokratična Italija krivično izgnala, dajte svoje otroke v slovenske šole v Trst, vsaj tisti, ki vam gospodarske zmožnosti ne delajo preglavici!

Tisti, ki pošiljate svoje slovenske otroke v »Notre Dames«, pošiljate svoje otroke v raznarodovalnico. Vse vaše slovenske otroke privedite v Trst pred slovenskim kupcem vas ne opravičuje in vas ne bo nikoli opravičil!

Kri ni voda in pošljite svoje otro-

IZ SLOVENIJE

SUSA V SLOVENIJI

Po poročilu slovenskih časopisov je letošnja suša prizadela ogromno škode. Nekateri živinorejски predelci bodo morali žrtvovati lep del svoje živine, ki bo šla v mesnice, ker je ne bo mogoče prehraniti.

Samo v žežanskem okraju cenijo škodo letošnje suse na 230 milijonov din!

Vsi jesenski pridejki so bolj ali manj prizadeti. Kmetje so zelo zaskrbljeni tudi zaradi višine davkov, ki so bili predpisani na osnovi lanske odmere, ko je bila letina dosti boljša.

Oblastva so organizirala posebni štab za pomoč prizadetim po suši. Razdelili so med vse okraje v Sloveniji 200 vagonov otrobov in 10 vagonov oljnih tropin. Vlada v Ljubljani je tudi odobrila trideset milijonov din za brezobrestne kredite, ki se bodo dodelili živinorejcem za nabavo krme.

ZIMSKA POMOČ ZA TOLMINSKO

Prispevki za pomoč po snežnih razmerah težko prizadetim Tolmincem je znašala okoli 180 milijonov din. Prizadeti kmetje so neposredno dobili 1.394.000 din, za obnovu najbolj prizadete vasi Borjane so dali 25 milijonov din, za šole, dijaške domove in druge javne zgradbe 63.700.000, za popravilo cest in mlekarn v planinah pa preko 40 milijonov din. Ostalo je šlo v glavem za popravilo cest in mostov v raznih predelih Tolminskega.

POSTOJNA

Otroški vrtec v Postojni kot povsod drugod v Sloveniji in menda v Jugoslaviji sploh ni državna ustanova v smislu, da jo država financira in podpira. To je ustanova, ki se mora sama ali skoro izključno sama podpirati in vzdrževati. Država ima le absolutno pravico neomejene kontrole in gospodarjenja v vrtcu samem. Stariš otrok prispevajo v različni meri pri vzdrževanju vrtca. Tisti, ki imajo otroke v vrtcu le dopolnje, plačujejo 60 din mesečno, ostali pa po 600 din. Vzdrževalnica ni sicer velika, a je za socialistično Jugoslavijo vendar madež, če pomislimo, da so celo v kapitalističnih državah otroški vrtci podprti izključno od občine ali države. Zato ni čudno, če ima ta ustanova precej velike primanjkljaje. Samo v juniju je bilo nad 15.000 din primanjkljaja, ki ga bo treba kriti z večjimi prispevki staršev, ali pa bo treba vrtce zapreti.

IDRIJA

8. avgusta so v Idriji odprli obnovljeno staro gledališče, ki bo odsej služilo za razne pevške prireditve in druge kulturne namene kakor tudi za kino. Ta dvorana je bila skozil potrdugo stoletje važno kulturno središče za Idrijo in okolico. Italijanska oblastva so pa to središče ponizala najprej v vojaški magazin in potem celo v konjski hlev. Danes je pa spet dobilo svoje pravo lice in služi predvsem kulturnim namenom.

JUGOSLOVANSKI IZVOZ

V prvem polletju letošnjega leta znaša jugoslovanski izvoz 45,3 milijarde din. Tretjina celotne vrednosti izvoza predstavlja koruza, katere so izvozili v prvih 6 mesecih t.l. 463.000 ton, na drugem mestu je sladkorna pesa, oziroma sladkor; celo krmil (pomankanje katerih danes resno ogroža

jugoslovansko živinorejo!) so izvažali za preko eno milijardo din. Polovica vsega izvoza predstavlja jo kmečki pridejki, ostalo pa ruđe in kovine (čink, baker, srebro, živo srebro, boksit). Uvoz pa znaša v istem obdobju 52,5 milijard din. Je za spoznanje nižji kot lani, a je še vedno precej višji od izvoza. Povečal se je uvoz govejih kož, volne, bombaža, koksa, železa, raznih strojev in traktorjev.

ZASEDANJE GOSPODARSKEGA SVETA

16. avgusta je na Bledu zasedel Gospodarski svet Jugoslavije. Pretresali so domači položaj in prepovedali vsak izvoz pšenice, rži, ovsu, koruze in vsakovrstne krme.

GOSPODARSTVO

Po uradnih podatkih Kmetijskega nadzornišva imamo na Goriškem na vsak kvadrati kilometer 3,55 ha vinogradov. Vsega skupaj imamo 1680 ha čistega vinograda in približno 7000 ha nasadov trt in drugih sadnih dreves. Na tej površini pridelajo povprečno 115 tisoč stotov grozdja, ki ga večinoma (108.000 stotov) porabijo za vino. Po teh uradnih podatkih pridelajo na Goriškem skupno 70.000 hl vina, in sicer kakih 15.000 hl črnega (Merlot, Cabernet, Pinot), ostalo je pa belo vino.

Včasih so izvažali lep del domačega vina po Italiji in tudi v tujino, zlasti v Avstrijo, Nemčijo, Svico in Jugoslavijo. Danes pa domači pridelek ne krije, kot poroča ravnatelj Kmetijskega inšpektorata, niti domače potrebe. To deloma zaradi omejene površine, deloma pa zaradi slabe opreme in priprav večine vinskih kleti. Za uspešno konkurenco drugim italijanskim vinom bi se morali goriški kmetje združiti v močne, samostojne, svobodne zadruge, ki bi bile edine zmožne ustvariti velike moderne kleti.

Oddaja žita

Kmetijsko nadzornišvo sporoča, da lahko kmetje oddajo nove količine žita za tekoče leto. Omenili smo že, da se je v preteklosti pogosto zgodilo, da je bila država najboljši plačnik.

Prijava vina

Do 15. septembra morajo vsi pridelovalci vina javiti davčnemu uradu (Imposta di consumo) količino vina, ki so ga imeli na koncu avgusta v svojih kletih. Za odbitek količine za domačo uporabo morajo priložiti družinski list. Prijavitelj morajo tudi količino grozdja, ki so ga potrgali, odnosno predvideno količino, če trgate še niso opravili.

Živinoreja

Ravnatelj Kmetijskega nadzornišva je pred kratkim podal pregled živinoreje na Goriškem. Opaziti je, da je številno stanje govejve živine porastlo od 12.830 iz leta 1945 na 17.500 v lanskem letu. Tudi kakovost živine je dosti boljša, kot je bila takoj po vojni, ko so kmetje skušali na vsak način zamašiti vrtci, ki so zaradi vojne nastale v njihovih hlevih. Veliko vprašanje pa ostane še vedno pridelovanje krme, ki je v današnjih razmerah nezadostno.

Gozdne sadike

Inšpektorat za pogodovanje sprejema do konca tega meseca prošnje za dobavo gozdnih sadik. Drugih sadik nima več!

DAROVI: V počastitev spomina pok. Josipa Zavadlala zbrali prijatelji pokojnika za Slovensko dobrodelno društvo v Trstu 6.500 lir.

V počastitev spomina Sergija Tončiča daruje Alojž Zega L. 1.000 za SDD.

V počastitev spomina gospe Ane Tončič, matere dr. Frana Tončiča, daruje družina P. Udovič L. 1.000 za SDD.

Namesto cvetja na grob pok. Ivana Udovič, očeta trgovca Franca Udoviča, daruje družina P. Udovič L. 1.000 za SDD v Trstu.

Vsakovrstno pohištvo: Tovarna pohištva

SPALNICE, JEDILNICE, KUHINJE LTD. - PO NAROČILU IZVRSI VSAKO DELO. - POROSTVO ZA DOBER NAKUP. - TOVARNIŠKE CENE. - DELO SOLIDNO. - DOMACA TVRDKA.

Mizarji kmetovalci podjetniki! Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in parkete nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST Viale Sonnino, 24

PRINČIČ

KRMIN Cormons prov. Gorica

Tel. 32

